

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Kie je prava pot?

Za predstoječe skupščinske volitve se mora naše delavstvo živo zanimati in vso svojo politično in moralno moč preko vseh morebitnih malenkostnih pomislekov postaviti v službo zmage Slovenske gospodarske liste. To mora storiti ne radi teorij, političnih naziranj, svetovnega kulturnega prepričanja, radi gledanja na naše državno-pravne politične probleme, ampak radi kruha. Sramota je, da je tako, toda tako je, tega dejstva ni moč utajiti. Premočno trka na naša vrata. Danes smo prišli tako daleč, da se država zvija v težkih krčih gospodarske in socialne katastrofe in da narod bije boj za skromen obstanek, namesto da bi na podlagi velikih načel šel v boj za napredek. Današnja volilna borba je izrazita materialna borba in zlasti delavec mora pozabiti na vse višje politične cilje in mora premišljevati samo, kako bo pripomogel k temu, da se obnovi v državi gospodarstvo in s tem razmah socialnega varstva delavstva. Danes je z vso silo stopila pred nas resničnost pregovora: najprej živeti, potem modrovati. Danes delavca ne morejo zanimati stvari, ki so zanj le posredne, oddaljenejšje koristnosti. Morda je kruh v republiki bolj bel in boljši, vendar je predvsem potrebno, da do kruha sploh pride, pa četudi je ta črn. In tudi v monarhiji se dobi kruh, vsaj veliko bližji je; kajti na svetu so tudi slabe republike in Jugoslavija bi bila brez dvoma ena najslabših. O tem nas potrjujejo naše politične prilike, naša neustaljenost, vihravost in površnost pri gledanju na dejanske življenjske prilike. Za delavca je danes bolj koristno, da s svojo močjo in delavnostjo v okviru obstoječega družabnega reda sodeluje na gospodarski obnovi države in pokrajini, kakor pa, da vsako delo zavrača in sanja le o «novem» družabnem redu, ki bo istotako sestavljen iz ljudi in ne nudi nihče nikakega jamstva, da bo boljši od sedanjega. Samo to je gotovo, da bodo v drugačnem družabnem redu ljudstvo izkoriščali morda rdeči generali, dočim ga sedaj beli. Boljši družabni red je v tem, da ima delovni človek delo in zaslužek in da je njegovo delo polno plačano. To je pa v takem ali takem družabnem redu mogoče, sloneti mora samo na socialnih in moralnih načelih. Ruski družabni red na takih načelih ne sloni. Tam je delavec danes suženj državnega kapitala in birokratizma, prej pa je bil suženj privatnega izkoriščanja. Samo to je razlika, da je boljševiški državni kapital svet in nedotakljiv in da je upravičen od delavca zahtevati deset- in večurno delo, da ga slabo plača, da mu prepoveduje štrajke, da ga z bičem žene k delu — vse v imenu višje «ideje». Boljševiški družabni red ni odstranil brezposelnosti, ni dal dobrega zaslužka. Delavec je revež, kakor je bil, z razliko, da zanj vsaka borba za izboljšanje pomeni upor proti državi in židovskim vladodržcem. Komunisti hodijo danes med delavstvom in mu sejejo v srce sovražstvo, v roke mu pa potiskajo nož. Vedo prav dobro, da take metode uspeha imeti ne morejo. Vsakdo svojega gospodarja ne vidi rad. To dejstvo je lahko izkoriščati. In to

dejstvo se med delavstvom res do skrajnosti uporablja, da se na ta način delavca oddvoji od skupnega dela, da se med njim in delodajalcem ustvari strelski jarki, da se razvije borba, v kateri delavec kot slabši mora podleči. Tak način borbe za izboljšanje delavskega položaja moramo odklanjati, ker vemo, da isti tira delavstvo v pogubo. Naš čas ni zrel za revolucijo in republiko. K temu zavajajo delavstvo samo cinični duhovi, kateri nimajo čuta odgovornosti in niso zmožni, zamisliti se v dalekosežnost takih dejanj.

Mi vztrajamo na stališču, da je z vsemi sredstvi težiti za tem, da se položaj delavca postopoma izboljšuje, da se postopoma zmanjšuje izkoriščanje, dokler pravice in dolžnosti obeh gospodarskih faktorjev ne bodo izenačene. Mi hočemo državo, ki vidi v splošnem gospodarskem blagostanju državljanov svojo edino in zanesljivo moč. To hočemo najprej dosežati v okviru danih razmer in postopoma te razmere izboljšavati.

Mi obsojamo tiranje delavca v razredno borbo vsaj tako dolgo, dokler je delavec slab in osamljen. Možnost, izboljšati položaj delavca, vidimo v tesnem sodelovanju z vsemi sloji in stanovni, ker nam je na ta način omogočeno, da med temi stanovni širimo razumevanje za naše potrebe in jih pripravimo do tega, da našim potrebam niso nasprotni, k čemur pa so upravičeni, ako se od njih oddvojimo in hočemo od njih le v borbi doseči svoje. Druge metode boja bi mi osvojili, ako bi delavskih glasov bilo v

državi več sto tisoč. Mi nočemo, da bi bil delavec radi svojega revolucionarnega in razredno-bojnega razpoloženja brezpraven. Revolucionarno razpoloženje ne daje kruha.

To so razlike praktičnega značaja med nami in socialisti ter komunisti. Je pa še druga stvar. Tudi, ako bi v polnem obsegu mogli osvojiti teoretične nauke in praktične metode boja socialistov in komunistov, usode našega delavca ne bi mogli izročiti v roke sedanjih slovenskih «voditeljev» socialističnega in komunističnega gibanja. Vsi trdijo, da so Marksisti in eden hoče biti bolj rdeč od drugega, eden bolj energičen in neizprosni od drugega. Pa vendar se radi svojega lastnega «skupnega» nauka razbijajo v toliko skupin, kolikor imajo ljudi, ki bi radi bili voditelji. Vsako črko programa razcepijo na tisoč delov in razlagajo, kako je vsak del drugačen od drugega in se tako grede «politiko», ki naj bo delavska in ki naj prinaša korist. O nobenem nauku ni toliko sporov med apostoli samimi, kakor o Marksovem med socialisti. Ali je mogoče, da taki neustaljeni voditelji izvojujejo težke borbe, da pridobljeno zmago ohranijo? Zapravili bi jo čez noč zaradi osebnih razprtij.

Takega «teatra» delavstvo v današnjih težkih časih ne more vzdrževati, zato se bo odločilo proti socialistom in komunistom ter jim bo s tem dalo najboljšo brco in jih bo le na ta način privedlo k iztuzenjenju. Ne gre, da bi maloštevilno slovensko delavstvo vzdrževalo pet, šest socialistično-komunističnih-republikanskih-kmečko-delavskih frakcij. Taka mešanica nam koristiti ne more. Smo resni in zato gremo v boj za Slovensko gospodarsko listo, na kateri kandidirajo resni naši zastopniki.

Posledice klerikalnega varanja volilcev.

Dr. Korošec je zelo priden agitator. Pri prejšnjih volitvah ni bil. Danes se vozi s shoda na shod in je neutrudljiv. To pomeni nekaj posebnega, zato, ker je ta pridnost prav posebna in v nasprotju s pridnostjo pri prejšnjih volitvah. Dr. Korošec ne hodi po shodih iz načelnih razlogov, da je v stalnem stiku z volilci in da jim daje program in našteje obljube.

Pri vseh dosedanjih volitvah je klerikalni volilni aparat živo ropotal. Na nogah je bilo vse, kar leze in gre. Vsak agitator je bil gromovnik zase. V agitatorjih je bila živahnost in požrtvovalnost, neutrudljivost so bili. To je izviralo iz tega, ker so agitatorji bili gnani od notranje sile, po sili prepričanja o pravilnosti in čistosti strankinega programa. Takrat niso potrebovali priganjačev, danes pa potrebujejo veliko pomoči, kajti težko jim je, ko vidijo, da so se zlati gradovi programa stranke sesuli v žalostne razvaline. Dr. Korošec naj z avtoriteto svoje osebnosti vlije ognja v potrte vojščake in bodri naj jih k delu in vztrajnosti. Umetno jim je treba dajati korajžo. Duhovniki so dobili posebno stroga navodila, delati morajo za zmago stranke predvsem kot dušni pastirji. Vsi, ki imajo kre-

dite pri klerikalnih zavodih, dobivajo primerne migljaje.

Na shodih SLS ni navdušenja, ni vzhičenega pozdravljanja govornikov. To dejstvo zavaja celo šefa stranke, da v svojih govorih postaja vedno bolj demagoški in se odstranjuje od sijaja resnega politika, ki na babje čenče nič ne dá. Sam šef hlasta pod vtisom potrnosti volilcev po senzacijah in poka z bičem, da bi konjički živahnosti poskočili. Ko se je na klerikalnih shodih grmel o avtonomiji in republiki in razlivalo gnojnico na radikale, Beograd in Srbijo, je bilo na njih živo. Bravo- in doli-klici so se vrstili in govornikom so besede tekle kakor med gladko. To je bilo navdušenja. Danes poslušalci strme, ko se jim razlagajo zveze z radikali, ko se ničesar ne omenja o avtonomiji, o spremembi ustave, o republiki in o tem, da je v boju za avtonomijo treba vztrajati 777 let. Volilci zijajo in ne morejo razumeti, odkod naenkrat take spremembe. Z zavitimi in učenimi besedami je treba volilcem razložiti, zakaj je SLS bila edina, ki je v času proračunske razprave bila pripravljena podpreti radikale na smrtni postelji, ko pa jim je prej ravno ista SLS dajala strupene pra-

ške, češ, da radikalska stranka itak ni sposobna življenja. Volilci vedo, da radikali v proračunski debati niso imeli večine in da je bil sprejem proračuna odvisen le od klerikalnih glasov. Zato jim je nerazumljivo, kako da je SLS kar slepo glasovala za proračun, ki pomeni težko obremenitev Slovenije, ki ji ne daje potrebnih kreditov, katere so pred meseci klerikalci sami zahtevali in trdili, da bodo glasovali proti proračunu. Glasovali so pa potem za isti proračun. Kaj neki se je zgodilo? Kako je to, da so klerikalni ministri čisto pozabili na obljube delavcem, kmetom, trgovcem, slovenskemu gospodarstvu? Nekaj posebnega se je moralo zgoditi, kaj, to volilcem ni jasno, zato so razočarani in z nezaupanjem poslušajo besede istih poslancev, ki zopet hočejo v parlament. Klerikalni govorniki vidijo, da v ljudskih glavah nekaj vre in žalostni poročajo vodstvu stranke o razpoloženju volilcev. Volilci pravijo, da takega varanja niso pričakovali. Res, usmiljenja so vredni klerikalni agitatorji, ko se morajo truditi, da rešijo, kar se rešiti dá. Besede ne pomagajo več, zato je treba poseči malo k drugim sredstvom. Pričenjajo z vero in hudice.m

Najbolj razočarano in potrto pa je delavstvo. Delavstva se klerikalci najbolj boje, ker je delavstva s praznimi besedami ali z raznimi grožnjami težko ugnati. Korošec v delavskih okrajih ne nastopa, ali pa poučuje agitatorje pri zaprtih vratih in proti osebnim vabilom. Kar je bilo pri prejšnjih volitvah med delavstvom agitatorjev iz vrst delavcev, vsi so danes obmolknili, ker jih je sram. Kolikor pa je še takih agitatorjev, jih delavstvo pozna, zakaj agitirajo. Iz notranje, srčne potrebe ne. Pošteni se sramujejo zagovarjati pogubonosno politiko, ker prišlo je ravno nasprotno, kar so pričakovali in radi česar so se prej razburjali. Ne upajo si pred delavca, kateremu so prej pravili, da bodo odpravili davek na ročno delo, danes pa je isti davek podpisal in poostiril sam dr. Gosar, za katerega so agitirali baš zato, da se ta davek ukine. Tega zločina pred delavstvom ne morejo opravičiti, zato so raje tihi in se jeze, da so bili tako grdo potegnjeni.

Klerikalni agitatorji so prej veliko agitirali s slabimi cestami in s tem vlekli kmeta k sebi. Ko pridejo oni, da bo takoj več denarja za ceste.

Ubogi kmet in davkoplačevalec pa je doživel nekaj drugega: denarja za ceste bo manj, ali pa bo moral sam več plačati; kajti klerikalci so glasovali za to, da večja podjetja ne smejo «preveč» plačevati cestnih doklad. Večja podjetja so se namreč pritožila, da jih cestni odbori z dokladami obremenjujejo in da to ne gre. Klerikalci so poslušali «obupne» klice fabrik, klicov kmeta in delavca pa niso slišali.

Tudi o tem so klerikalci veliko pripovedovali, kako bodo preprečili razmetavanje državnega denarja. Ko so pa dobili priliko, da štedijo, so dali par črnogorskim princem, ki žive nekje iz-

ven države, 42 milijonov dinarjev. To je vsota, ki bi poplavljenem in brezposelnim v domovini zelo prav prišla.

Tako je danes res težko za klerikalno politiko in ni čudno, ako ljudstvo nemo poslušajo. V srcu se sicer zaklinja, da bo taki politiki pokazalo hrbet, toda prižnica in spovednica bosta že naredili svoje. Kdor pa vé, da je tak strah prazen, bo šel v boj, ker taki nemoralni in nepošteni politiki je res treba zaviti vrat. Dosti je teh komedij in tega poigravanja z ljudsko lahkovernostjo. Naš boj mora zato biti vztrajen in neizpros.

Ukinitev stanovanjskega zakona.

S prvim novembrom se ukine stanovanjski zakon. Po vesteh iz Beograda, se stanovanjski zakon ne podaljša in je v načrtu, da se le najemnine v starih hišah zaščitijo v tem pogledu, da nove najemnine v zlatu preračunane ne smejo presežati predvojnih najemnin.

Ukinitvi stanovanjskega zakona se upravljeno upirajo najemniki. Kajti o ukinitvi stanovanjskega zakona bi bilo šele takrat lahko govoriti, če bi bilo dovolj stanovanj na razpolago. Teh pa ni, ker se je zadnja leta vse premalo gradilo.

Samo pri ljubljanskem stanovanjskem uradu je vloženi okrog 2000 prošenj za stanovanja, katerih pa se ni moglo rešiti, ker ni bilo prostih stanovanj na razpolago. Isti položaj je v vseh krajih Slovenije. Povpraševanje po stanovanjih je mnogo večje kot je pa danega kritja za potreščino.

Na najlahkomiselnejši enačin se je v naši državi reševalo stanovanjsko vprašanje. Državna uprava ni nikjer podvzela resnejše akcije za omiljenje stanovanjske bede. V drugih državah so iz javnih sredstev v povojni dobi žrtvovali milijarde za zgraditev stanovanjskih hiš, dočim se pri nas ni napravilo ničesar. Stanovanjski zakon sam na sebi ni mogel odpraviti stanovanjske bede, ker poglavitno je, da bi se gradile hiše.

Prvega novembra in februarja bo vrženih na cesto nešteto najemnikov. Sredi zime najemniki ne bodo imeli možnosti, dobiti streho. V

Ljubljani n. pr. je priglašeni že osem sto odpovedi in ne vemo, kje dobi oblast sredstva, da naenkrat deložira na stotine družin.

Ukinitev stanovanjskega zakona bo najhujše prizadela socialno šibke sloje, gospodarsko jačji sloji si bodo že na en način pomagali, dočim bo revež postal še večji revež.

Hišni posestniki so že pričeli od strank zahtevati, da plačajo višje najemnine. Tako so znani slučaj, da se zahteva za eno sobo s kuhinjo od 300 do 400 dinarjev na mesec, za večja stanovanja pa tem vsotam odgovarjajoče najemnine. Delavec ali nameščeneec, ki zasluži 1000 do 1500 dinarjev mesečno, kratkomalo ne more od svoje plače dati za stanovanje eno tretjino ali celo polovico svoje plače.

Če živi na merodajnih mestih še količkaj socialnega čuta, se stanovanjski zakon ne sme ukiniti že s 1. novembrom. Stanovanjski zakon mora ostati v veljavi še dotlej, dokler se ne zgradi vsaj najpotrebnejše število stanovanjskih hiš. Nič pa nimamo proti temu, da se primerno današnjim gospodarskim razmeram odgovarjajoče zvišajo najemnine. Odločno pa ugovarjamo, da bi hišni gospodarji svobodno navijali cene za najemnine.

Nekatere občine so se resno trudile, da omilijo stanovanjsko bedo. Iz lastnih sredstev so gradile stanovanjske hiše in dale številnim brezstanovanjem bivališča. Seveda pa niso mogle občine pri najboljši volji vsega storiti. Krediti, katere so

Ivan Albrecht:

(Nadaljevanje.)

Tinično breme.

«V jeseni pojdeš v šolo», jo je opozoril oče pri neki priliki, glej, da se privadiš nemščini.»

Tini je pogledala in medli očesci sta se začudili, rekla pa ni ničesar. V najtišjih mislih svojega srca je želela očetu in materi smrti.

«Ata tepe mamo, mama pa mene», je potožila Rokavčevi Sali, ki je bila z njo istih let in njena edina prijateljica.

«Pri nas pa mama nosijo hlače», je odvrnila Sali samozavestno. «Tako,» je pokazala z odločno kretljivo materino oblast, «in atej molče kakor miška.»

«Potem že», je vzdihnila Tini.

Sedeli sta v gozdu na starem parobku, vsaka kraj sebe precejšnje vrečo z dračjem in z razno suhljadjo.

«Ali že znaš kaj nemškega», je vprašala Tini po kratkem premoru in se je poigravala z bosimi nogami.

«Saj sem Slovenja», je odvrnila družica.

«Pa v šoli», je poizvedovala Tini.

«Mama pravijo: Če je dobro naše delo in naš denar, naj bo še naš jezik», se je odrezala Sali zanosno. «Veš, moja mama so Kranjica.»

«Mi smo pa nemški, pravi atej», je razložila Gornikova z žalostjo. Dve debeli solzi sta iskali pota po njenih licih.

«Umrla bi rada», je potožila, ko je videla, da se je družica namrdnila pri zadnji novici. Sali pa je bila vesela in zdrava, polna razposajenosti in tistega ovzdušja, ki ga širijo tovarne in razmere pod njihovim vplivom.

«Jaz pa ne. Kadar bom velika, se poročim.»

Takoj nato je pripovedovala o porokah, o svatbenih slovesnostih in o podobnih rečeh, vse z resnostjo in naivnostjo otroka, gibajočega se v svetu, ki še nima prostora zanj. Tini je poslušala, je odpirala usta in oči — in ni vedela, kaj bi. V mislih je ugovarjala temu in zopet pritrdjevala onemu, a na koncu je pripomnila glasno:

«Jaz pa ne bi mogla tako s tujim človekom —»

«Kako?»

Tini je pojasnjevala:

«Kar tako... Da bi ž njim jedla; da bi spala tam, kjer on,» si je zakrila očesci — «in vse.»

«Saj so mama ravno tako,» je pojasnila Sali z ugovorom.

«Mama — to je pa drugače. Z atejem bi že tudi jaz —. Pa še z atejem ne, ker tepe,» je pomodrovala Tini.

Sali se je zasmejala na široko, da jo je zabilele v ustnih kotih.

«Ti norčica — ti še ne veš ničesar.»

Tini je namršila obrvi in našobila spodnjo ustnico. Pograbila je vrečo in malo sekirico

in odšla. Žalitev, ki je prišla od tam, od koder je pričakovala tolažbe, jo je zadela tako, da je tisti dan želela tudi Sali — smrt.

Zasoljeno in utrujeno je stopalo dekletce po ozki gozdni stezi. Trnje je pikalo njeno kožo, ji je cefralo obleko in ji je zaviralo vrečo.

Baš je stopila Tini iz gozda in je imela komaj še par minut do doma, ko je nenadoma stal logar pred njo. Dekletce se je prestrašilo. Vreča mu je zdrknila z glave in sekirica mu je padla iz rok.

«Kam,» jo je nahrulil logar nemško.

Tini je jecljaje povedala svoje ime.

«Ali ne veš, da ne smeš krasti,» je nadaljeval logar in je že držal sekirico v rokah. Dekletu so se šibila kolena od bojazni.

«Mati so rekli, da —»

V tem je začutila na desnem in na levem licu moč logarjevih rok. Obraz ji je gorel od udarcev in po glavi ji je šumelo in brnelo.

«Saj Rokavčeva Sali tudi,» jo je zmagala maščevalnost in jeza — «in vse.»

«Razbojniki,» je zagodrnjal logar in odšel s sekirico svojo pot. Tini je še postala in si otrla solze, potem je zadela vrečo in je odšla. Čisto novi pojmi so vstajali v njeni duši: Da je kradla, da je tatica in da je to nekaj grdega in prepovedanega. To jo je težilo bolj kakor vreča na glavi...

Ko je prišla domov, je povedala materi doživljaj z logarjem.

imele občine na razpolago, so bili premajhni, da bi zadoščevali rastoči potrebi po stanovanjih. Država bi morala priskočiti na pomoč občinam. Tega pa ni storila in se zato nahajamo v najtežavnejšem položaju.

Veliko je bilo v javnosti iznešenih predlogov, kako rešiti stanovanjsko vprašanje. Malokdaj so se pa predlogi tudi realizirali. Večinoma je ostalo le pri predlogih in se je vsa stanovanjska akcija vrtela le okrog negativnega in začasnega sredstva v obliki stanovanjske zaščite. Sedaj se pa hoče še to ukiniti, v času, ko se še ni ničesar pozitivnega ukrenilo v stanovanjskem problemu.

Marsikdo bi zidal, če bi imel na razpolago cenen kredit. Z osem do deset odstotnimi obrestmi je privatniku nemogoče graditi hišo. Poleg zgradbe javnih stanovanjskih hiš, bi morala država, oblast ali občina prevzeti garancije za stavbna posojila privatnikom in izplačevati premije za kritje obresti. Tako so javne institucije delale v vseh državah, le pri nas so bili na vodilnih mestih mnenja, da tega ni treba. Podjetniki

in partizani so lahko dobili iz državnih denarnih zavodov in institucij denar za nizke obresti, da so pri tem na račun splošnosti bogateli in delali sijajne kupčije, dočim za odpravo stanovanjske bede ni bilo denarja.

Priznati moramo, da se hišni posestniki veliko bolj brigajo za svoje interese kot pa najemniki. Izven dvoma je, da so najemniki po številu v ogromni večini in vendar je bilo dosedaj mnogo bolj slišati zahteve hišnih posestnikov kot pa najemnikov. Staro pravilo ostaja v veljavi, da zmaga organizacija. Hišni posestniki so skoraj vsi organizirani, dočim se najemniki vse premalo zanimajo za organizirano zastopstvo svojih interesov. Upamo, da bo sedaj bolje, ko je pričela najemnikom teči voda v grlo in je njih eksistenčni položaj skrajno ogrožen. Vsi stanovanjski najemniki bodo morali solidarno nastopiti v obrambo svojih pravic in terjati od narodne skupščine, da se podaljša stanovanjski zakon in izvede kreditno akcijo, ki bo zagotovila živalno gradnjo stanovanjskih hiš.

Od gladu je umrl v tujini.

... tamkaj v Ameriki, tamkaj v Vestfaliji so nam izginili — več ne doseže jih naše oko... Zupančič.

V Neukirchenu pri Moersu v Vestfaliji so kmetice našle v gozdu moža, ki je umiral. Nemška policija je po smrti moža ugotovila, da se nesrečnež piše za Kocjana Šereta, rojenega leta 1878., doma iz Poljan v Jugoslaviji. V Hambornu je Šeret izgubil delo. Pošal se je v Porurje iskat dela. Hodil je od hiše do hiše in prosil jesti. Dela ni dobil. Od hoje in stradanja izmučen je obležal v gozdu in umrl. Podpore za brezposelne od nemških oblasti ni dobil, ker še ni reciprocitne pogodbe med Nemčijo in Jugoslavijo.

Pretekli teden je prišlo v Slovenijo večje število naših rojakov iz Vestfalije, da obiščejo svojo. Njim na čast so bila prirejena skupna kosila, katerih so se udeležili tudi zastopniki naše državne uprave, kakor tudi politični faktorji, ki danes odločujejo v državi. Izrečene so bile vestfalskim Slovencem napitnice, kjer se je vsevprek podarjalo, da Jugoslavija nikdar ne pozabi svojih

rojakov v tujini. Pozdravil jih je tudi bivši klerikalni minister za socialno politiko gospod dr. Gosar, zatrjujoč jim svojo absolutno naklonjenost.

Žalibog pa zatrdila naših odločilnih državnih in političnih faktorjev ne odgovarjajo dejanjem takrat, ko bi ti gospodje res lahko nekaj storili za vestfalske Slovence. Vse njihove besede ob priliki sprejema vestfalskih delavcev so bile preračunjene le na politično-agitatorični efekt brez dejanske vrednosti. Kajti ob istem času, ko so se gospodje navduševali za usodo naših državljanov v tujini, umira v Vestfaliji od lakote ubogi delavec. Dokaz, da usoda naših delavcev v Nemčiji ni zaščitena.

Pred par meseci so se pričela med našo državo in Nemčijo trgovinska pogajanja. Pričakovalo se je, da bo pri tej priliki zahtevala naša delegacija od Nemčije rešitev vprašanja socialno-politične reciprocitete. Naši državljani, ki so desetletja delali v Nemčiji, naj bi dobili valorizirane starostne rente in pravico do podpor v primeru brezposelnosti. Tembolj upravičeno se je pričakovalo, da se bo načelo to vprašanje, ker

je bil v vladi po dr. Koroščevem mnenju naj-socialnejši človek v državi, minister za socialno politiko dr. Gosar.

Na veliko presenečenje se je pa dognalo, da gospod dr. Gosar vprašanja reciprocitete niti sprožil ni v vladi in da naša delegacija v tem pogledu ni dobila prav nobenih navodil pri sklepanju trgovinske pogodbe. Poslanski klub samostojnih demokratov je posebej opozoril vlado, da popravi, kar je zamujenega. Vukičevićeva vlada pa, ki dela v soglasju in prijateljstvu s klerikalci, se tudi sedaj ni zganila in ni prav ničesar ukrenila, da se zaščitijo interesi naših delavcev v Vestfaliji.

Če bi bili klerikalci odkritosrčni, bi morali pred vestfalskimi delavci, ki so prišli na obisk v Jugoslavijo, skesan priznati, da se v odločilnem trenutku niso prav nič brigali za njihovo usodo. Reči bi morali, da so jim sedaj socialna vprašanja deveta briga in da je zanje važnejše, da se bratijo za ceno partizanskih drobtin z radikalskimi reakcionarci.

Od lakote umrli vestfalski delavec je v srce pretresujoča priča, ki dokazuje socialno neiskrenost slovenskih klerikalcev in njih vladnih kompanjonov.

Krik umirajočega izstradanca v Vestfaliji mora zganiti vso pošteno jugoslovansko javnost, da pritisne na vladujoče, da takoj pokrenejo vprašanje reciprocitete in s tem zagotove naši emigraciji vsaj elementarne socialne pravice.

Cene tujemu denarju.

Na zagrebški borzi se je dobilo 30. avgusta t. l. v valutih:

1 dolar za 56.16 do 56.36 Din;

v devizah:

1 avstrijski šiling za 7.99 do 8.02 Din;

1 nemška marka za 13.51 do 13.54 Din;

1 madžarski pengő za 9.93 do 9.96 Din;

100 italijanskih lir za 308.50 do 310.50 Din;

1 dolar za 56.65 do 56.85 Din;

100 francoskih frankov za 222.25 do 224.25 dinarjev;

100 češkoslovaških kron za 168.10 do 168.90 dinarjev.

«Kaj se nisi mogla skriti,» je poučevala mati z nevoljo.

«Nič več ne grem v gozd,» je zatrdilo dekle med solzami.

«Zakaj ne,» se je začudila mati.

Tini je pomolčala in se ozrla nezaupno na mater, potem pa se je le ojunačila:

«Ker nočem biti tatica.»

Matilda je zardela in zagorela od jeze:

«Kaj, ti boš učilo mene, ti, piškur zeleni —»

Padalo je po hrbtu in po glavi, po vsem telesu, brez izbiranja.

Tini se je vila od bolečin, jokala pa ni več. Zastrmela je predse in njen obrazek je bil kakor od pepela.

«Po svetu pojdem,» je pomislila zase in se splazila na prosto. Ko je stopila iz veže, je postala in se je ozirala okrog sebe, potem je zbežala po vrtu na vas in dalje, naravnost proti Kočuhi, kjer je kmetoval boter Jože z ženo in z družino.

IV.

«Kadar hoče človek ubežati vsemu svetu, gre na Kočuhu,» je dejal nekoč učitelj iz Šmarjete, kakor je s senco užaljenosti pripovedovala teta Mica.

In res. Tu je samota, da bi človek pokleknil in molil. Njiva in gozd, pašnik in travnik — vse se druži v bratski edinosti. Po stopničastem svetu so naredko raztresene hiše,

napol skrite med drevjem, zasenčene in vabljive. Osamljen hudournik zmoti včasih tišino na vasi, kadar hiti k Dravi pripovedovat novice z gora. Iz dalje strmi po okolici preko svojih bratov in bratcev ponosni Obir.

Ko je Tini prišla v bližino vasi, je postala. Trudna in potna je sedla pod grm kraj poti in je premišljevala. Grebla je z nogo po pesku in se otožno in zadovoljno ozirala nazaj v smeri proti Sv. Jožefu. Na nebu so zagorele zarje, po cerkvah so se oglasili zvonovi. Ženske so hitele s polj — vsi obrazi skriti pod širokokrajnimi slanniki. Spodaj pri Dravi je nekdo klical brodnika.

«Če me spodé —»

Dekletce si je podprlo glavo z dlanjo in je iskalo izhoda.

«Po mleko sem prišla, porečem —»

S tem je vstala in šla počasi proti Vrtniku. Pot je vedla med smrekami, borovjem in brinjem. Ob robu je že tu pa tam rdelo češminje, osamljena zvončica je mestoma kazala svoj vijoličasti kelih, ciklamen se je priklanjal marjetici v objemu zoreče trave... Tini je ogledovala vse to in je pozabila na jezo in na žalost, tako da ni vedela, kaj bi porekla, ko je stopila pri Vrtnikovih v vežo. Obstala je pri durih in je prisluškovala, če ni morda tete Micé ali strica Vrtnika, botra Jožeta v bližini.

Veža je bila temna in okajena, kajti dim se je valil iz kuhinje kakor iz tovarne. V ku-

hinji je bilo čuti več glasov in Tini se je zdelo, da razloči tetinega med njimi.

«Dober večer,» je voščila plaho in je stopila par korakov naprej. Ko pa ni dobila odgovora, je ponovila isto in je obstala na kuhinjskem pragu.

«Joj,» se je zavzela Vrtnica, ko jo je ugledala.

Tini je že imela nameravane besede na jeziku, a izrekla je samo:

«Prišla sem, teta —»

Iz solz je Vrtnica razbrala, da je dekletce odšlo naskrivaj.

«Kaj pa je bilo?»

Tini je pripovedovala in si je mela solzne oči z rokami.

«Nič več ne grem domov,» je dostavila h koncu pogumno, ko je spoznala, da je teta Mica prijazna ž njo. Ta pa jo je peljala v sobo, kjer je carovala njena najmlajša deca.

Desetletni Francelj in par let mlajša Rezika sta sprejela s krikom in smehom malo sestrično in sta ji začela razkazovati svoje zaklade. Krogle iz goveje dlake, lončke iz krompirja in repe, vse same take reči, da jih je bila Tini vesela. Kmalu je bila zatopljena v igro.

«Kar pri nas bodi,» se je razkoračil Francelj, «bomo pasli ovce. Joj, ne veš, kako naš koštrun trka.»

(Dalje prihodnjič.)

Shodi in sestanki v Zagorju in okolici.

Zagorje ob Savi. V nedeljo dne 4. septembra se vrši velik volilni shod Naprednega bloka ob 9. uri dopoldne v Sokolskem domu.

Loke pri Zagorju ob Savi. V soboto ob 6. uri zvečer se vrši na Lokah pri g. Robavsu članski sestanek za člane in somišljenike.

Kandrše. V nedeljo dne 4. septembra se vrši ob 15. (3.) uri volilni sestanek Naprednega bloka v Kandršah pri g. Obrezi.

Medija-Izlake. Članski sestanek Naprednega bloka se vrši v nedeljo dne 4. septembra ob 7. uri

zjutraj po prvi sv. maši pri g. Bleiveisu na Izlakah.

Na velikem shodu in na sestankih poroča sreški kandidat tovariš Rudolf Juvan. Dolžnost vseh tovarišev in somišljenikov je, da se vseh sestankov polnoštevilno udeleže.

Kotredež. V nedeljo 4. septembra ob pol 9. uri se vrši v gostilni g. Drnovška sestanek Naprednega bloka. Na sestanku govori g. Mirko Veinberger. Vabimo vse člane in somišljenike vseh naprednih struj, da se sestanka polnoštevilno udeleže.

Občinske volitve v Ljubljani.

Dne 27. avgusta je bila vložena pri velikem županu kandidatna lista **Naprednega bloka** za občinske volitve v Ljubljani, ki se vrše 2. oktobra. Na kandidatni listi so zastopani pristaši Samostojne demokratske stranke in Narodno-socialistične stranke, kakor tudi zastopniki raznih stanovskih organizacij. Lista **Naprednega bloka** je tretja in se glasi:

I. Kandidati za občinske odbornike:

1. Dr. Puc Dinko, odvetnik, Knafljeva ulica 13.
2. Turk Josip, podjetnik in posestnik, Vidovdanska cesta.
3. Likozar Anton, nadučitelj v p., Dolenjska cesta 12.
4. Tavčar Ivan, uradnik Delavske zbornice, Sv. Petra cesta 75.
5. Šterk Peter, trgovec, Gallusovo nabrežje 17.
6. Rebek Josip, ključavničarski mojster, Cankarjevo nabrežje.
7. Dr. Bohinjec Joža, zavarovalni uradnik, Miklošičeva cesta 20.
8. Vargazon Ernest, železniški uradnik, Resljeva cesta 31.
9. Rupnik Franc, železniški strojevodja v p., Beethovnova ulica 9.
10. Inž. Bevc Lado, uradnik gradbene direkcije, Emonska cesta 4.
11. Urbas Mirko, trgovec in posestnik, Slomškova 13.
12. Urbančič Karel, uradnik poštne direkcije, Gregorčičeva ulica 7.
13. Lombard Alojzij, krojaški mojster, Celovška cesta 53.
14. Dr. Klepec Josip, odvetnik, Zrinjskega c. 7.
15. Zajc Franc, mesar, Ambrožev trg 7.
16. Dachs Ivan, gostilničar in posestnik, Florijanska ulica 33.
17. Pišek Franc, železničar v p., Zavrti 4.
18. Dr. Kropivnik Rudolf, profesor, Vošnjakova ulica 7.
19. Urbančič Valentin, zasebni uradnik, Stari trg 9.
20. Ambrožič Josip, mestni učitelj, Gosposvetska cesta 14.
21. Lovša Josip, posestnik, Pot na Rakovo jelšo 3.
22. Vrbin Ivan, posestnik, Illova 19.
23. Mihelčič Ivan, elektrikar in posestnik, Lepi pot 12.
24. Potočnik Alojzij, učitelj, Rimska cesta 9.
25. Koprivc Ivan, železniški uslužbenec, Černetova ulica 11.
26. Mlakar Rudolf, trgovec, Černetova ulica 248.
27. Rožič Štefan, slikar in pleskar, Mala čolnarska ulica 7.
28. Franz Karel, uradnik, Dunajska cesta 29.
29. Pogačnik Drago, stavec, Hrdeckega vas 34.
30. Pavlič Rado, profesor, Križevniška ulica 7.
31. Dr. Fettich Oton, odvetnik, Dunajska cesta 1.
32. Podpac Rudolf, železniški uradnik, Dunajska cesta 31.

33. Turk Miha, delavec, Tržaška cesta 24.
34. Bizjak Jože, krojaški mojster, Bohoričeva ulica 16.
35. Jeran Franc, profesor, Kolodvorska ulica 22.
36. Saksida Rudolf, zidarski mojster, Poljanska cesta 81.
37. Vehar Ignacij, mizar, Gradaška ulica 12.
38. Sila Anton, trgovec, Sv. Petra cesta 49.
39. Škraba Jakob, kovaški pomočnik, Ižanska cesta 11.
40. Tušar Ferdinand, pek, Medvedova cesta 185.
41. Dr. Plemeij Josip, univerzitetni profesor, Tavčarjeva ulica 4.
42. Dermelj Ljubo, učitelj, Zaloška cesta 1.
43. Medič Franjo, trgovec, Zrinjskega cesta 5.
44. Jermol Josip, žel. prog. mojster, Železnikarjeva ulica 10.
45. Pikel Drago, nadučitelj v p., Zalokarjeva ulica 13.
46. Virant Anton, uslužbenec cestne električne železnice, Zaloška cesta 10.
47. Golob Franc, mesar in posestnik, Sv. Jerneja cesta 50.
48. Dr. Kramer Albert, novinar, Knafljeva ul. 5.
49. Jakopič Ivan, knjigovez, Sv. Petra cesta 67.

II. Kandidati za namestnike občinskih odbornikov:

1. Rihter Hinko, trgovec, Rimska cesta 1.
2. Golli Jakob, posestnik, Trnovska ulica 1.
3. Gragič Janko, železniški klepar, Dermotova ulica 26.
4. Krapež Franc, kavarnar, Kongresni trg 1.
5. Hribernik Franc, železn. upokojenec, Kette-Murnova cesta.
6. Dr. Pestotnik Pavel, profesor, Beethovnova ulica 6.
7. Skubic Ivan, tov. uslužbenec, Sv. Petra nasip 37.
8. Jelenc Luka, ravnatelj meščanske šole v p., Frančiškanska ulica 6.

9. Grčar Lovro, gostilničar, Gasilska cesta 15.
10. Štrukelj Franc, faktor, Florijanska ulica 33.
11. Kante Matko, okrajni šolski nadzornik v p., Karlovška cesta 8.
12. Kostanjevec Josip, zasebni uradnik, Kavškova ulica 27.
13. Tiar Josip, knjigovodja, Karlovška cesta 8.
14. Roje Valentin, tov. uslužbenec, Rimska c. 5.
15. Igljč Franc, krojač, Pražakova cesta 10.
16. Gregorc Anton, železniški uradnik, Ilirska ulica 19.
17. Korbar Avgust, šolski upravitelj v p., Bežigrad VII.
18. Stopar Davorin, bančni uradnik, Celovška cesta 50.
19. Primožič Ferdo, mizarski mojster, Svabičeva ulica 2.
20. Janežič Vinko, poštni uradnik, Stari trg 28.
21. Jug Adalbert, trgovski pomočnik, Gregorčičeva ulica 7.
22. Turk Rajko, carinski posrednik, Vidovdanska cesta 3.
23. Luznar Miro, poštni uradnik, Karlovška c. 18.
24. Gjud Ivan, brivec, Gradaška ulica 18.
25. Kozjek Franc, nadučitelj v p., Pred škofijo 15.
26. Fon Josip, železniški uslužbenec, Vilharjeva ulica 1.
27. Derenda Franc, industrijec, trgovec in posestnik, Emonska cesta 8.
28. Žitnik Rudolf, kleparski pomočnik, Hrdeckega vas 39.
29. Orel Ivan, železniški skladiščnik, Zvonarska ulica 11.
30. Dekleva Ivan, poštni poduradnik v p., Gosposvetska cesta 13.
31. Punčuh Mirko, železniški uradnik, Masarykova cesta 1.
32. Boh Anton, poštni poduradnik, Cojzova c. 9.
33. Špeletič Štefan, slikar, Rimska cesta 16.
34. Plankar Jožef, gostilničar in trgovec, Dolenjska cesta 5.
35. Medica Franc, trgovec, Tržaška cesta 4.
36. Jug Anton, gimnazijski ravnatelj, Aleksandrova cesta 10.
37. Potnik Srečko, trgovec, Metelkova ulica 13.
38. Kisovec Ivan, delovodja, Grajska planota 1.
39. Cvetko Franc, železničar, Kavškova cesta 272.
40. Prešeren Rudolf, železniški uradnik, Dalmatinova ulica 3.
41. Jezeršek Franc, faktor, Hrdeckega vas 64.
42. Komar Ivan, zasebni uradnik, Kolezijska ulica 8.
43. Dr. Knaflič Vladimir, odvetnik, Nunska ul. 9.
44. Eržen Ignac, uradnik, Gosposvetska cesta 13.
45. Berce Andrej, privatni uradnik, Gosposvetska cesta 4.
46. Klepec Ivan, uslužbenec narod. gledališča, Gledališka ulica 7.
47. Dachs Maks, faktor, Florijanska ulica 33.
48. Flerin Ivan, plačilni natak, Sv. Petra c. 39.
49. Dr. Žerjav Gregor, minister, Vegova ulica 2.

Politični pregled.

Volilna borba poteka v Sloveniji dostojno. Shodi se ne motijo in vsak kandidat lahko svobodno nastopa med volilci. Popolnoma objektivno se mora priznati, da je lista naprednega bloka našla izredno ugoden odziv med ljudstvom. V krajih, ki so bili na glasu kot klerikalne trdnjave, so sestanki in shodi naprednega bloka sijajno obiskani. Med klerikalci vlada poparjenost in številni klerikalni pristaši izjavljajo, da ne volijo svoje izdajalske stranke. V kolikor se nezadovoljni klerikalci ne pridružijo vrstam naprednega bloka, ostanejo doma na dan volitev. Že danes je gotovo, da bodo klerikalci pri teh volitvah zelo nazadovali.

Slabo se godi klerikalnemu zavezniku. V Beogradu se je vršila seja glavnega odbora radikalne stranke. Za sejo je vladalo veliko zanimanje, ker so se v politični javnosti raznašale vesti, da se na tej seji razčistijo odnosi med Vukičevićem in oficijelno radikalno stranko. Radikalni so za volitve postavili v posameznih volilnih okrajih po več kandidaturo. Pašičević kandidirajo zase, centrumaši zase in tudi Vukičević ima svoje liste. Vukičević je pričel z vladnim aparatom preganjati njemu nasprotno liste. To je povzročilo hudo kri in izzvalo vodstvo stranke, da še pred volitvami zavzame proti Vukičeviću svoje stališče. Glavni odbor radikalne stranke je na svoji seji

sklenil, da odreka vsem Vukičevićevim listam sankeijo stranke in odobril volilni proglas, v katerem označuje Vukičevića kot škodljivca radikalne stranke. S temi sklepi je indirektno Vukičević izključen iz radikalne stranke in povzročen definitivni prelom med Vukičevićevo skupino in ostalo radikalno stranko. Zatrjuje se, da kandidira tudi na Vukičevićevih listah precej pašičevcev in centrumašev, ki zapuste Vukičevića takoj, ko bodo končane volitve. Kakor vse kaže, bo Vukičević pri volitvah slabo odrezal in klerikalci bodo za eno blamažo bogatejši.

Kakšno mnenje ima Davidović o sedanji vladi. Na shodu v Skoplju je Davidović brezobzirno napadel Vukičevića in mu je očital, da niti izvoljen ne bi bil, ako bi ne bil slučajno predsednik vlade. V nadaljnjih izjavah je Davidović izjavil: Gospod predsednik vlade se moti, ako misli, da bo ostal na vladi tudi po 11. septembru. Silno se vara. On bi ostal na vladi samo, ako bi dobil 11. septembra večino. Če je ne bo, boga mi, i poleg njegove najbolj vroče želje bo moral pobrati šila in kopita. 11. septembra bosta oba ustavna faktorja rekla, kdo ima pravo, da sestavi vlado. Večino bo dobila demokracija. Ker pa g. predsednik ni član demokratske zajednice in tudi mi ne želimo, da postane, se mu ne bo mogla izpolniti želja, da še dalje ostane ministrski predsednik. — Spričo vsega tega pa še vedno klerikalci farbajo svoje volilce, da je Vukičevićeva vlada trdna in da ostane tudi po volitvah na krmilu. Demokrati so sedaj v vladi samo zato, da se ubranijo vsaj najhujšega volilnega terorja in jo zapuste po izjavah Davidovića, takoj, kakor hitro bodo končane volitve. Le naši klerikalci se navdušujejo za večno prijateljstvo z Vukičevićem in sanjajo o ministrskih stolčkih, ki so pa že zdavnaj za druge določeni.

Silno jezi poklicne politične nergače in seveda tudi klerikalce, da nastopajo pristaši SDS, NSS in SKS na skupni listi. Zavedajo se, da se bliža konec političnega zgararstva in klerikalne nadvlade. Čim bolj divjajo in zabavljajo nasprotniki napredne fronte, tem boljše je v njenih vrstah razpoloženje za boj. Nikogar naj ne oplašče grožnje iz nasprotnega tabora, katerega politična moč se bliža zatonu. Strnitev vseh demokratskih skupin v državi je gotova stvar in po 11. septembru ni nobena vladna kombinacija brez združene demokracije mogoča.

Blamaža dr. Korošca. Na ptujskem shodu je bil dr. Korošec zelo zgovoren in je na dolgo in široko govoril o zunanji politiki, poudarjajoč, da je SLS odlično udeležena tudi pri političnih misijah izven meja naše države. Pri tej priliki je dr. Korošec povedal, da se je kralj Aleksander sestal z bolgarskim kraljem Borisom in da je s tem sestankom pričel nov kurz jugoslovanske politike. Seveda ima po dr. Koroščevih zatrilih pri tem SLS svoje posebne zasluge. Večina slovenskega časopisja je po shodu izrazila svoj dvom, da se je sestanek z bolgarskim kraljem vršil. «Slovenec» je na to odgovarjal: Kaj bode te govorili, dr. Korošec vse ve, vsaj je v najožjih stikih z vlado. Vendar so se klerikalne baharije prav kmalu pokazale v pravi luči. Vlada je oficijelno objavila komunike, da so neresnične vesti, da se je kralj Aleksander sestal s kraljem Borisem. V vladnih krogih se je pa še posebej poudarjalo, da se je dr. Korošec s svojim ponesrečenim ptujskim govorom popolnoma diskvalificiral kot politik in da mu še tako podpore potrebni Vukičević ne bo mogel več dovoliti, da se predstavlja med ljudstvom kot zaveznik vlade.

Kako nastopa sedanji režim proti delavstvu. Na Jesenicah je delavstvo sklicalo shod, da protestira proti povišanju najemnin. Shod je okrajno glavarstvo v Radovljici brez vzroka prepovedalo. Nobena intervencija ni nič pomagala in politična oblast ni dovolila, da delavstvo javno protestira proti visokim najemninam, ki jih uvajajo brez-

sršni gospodarji. Dalje se vsaki dan bere v časopisih, da se plenijo delavski časopisi, ki nastopajo proti sedanjemu reakcionarnemu režimu. Tako je bila v Zagrebu zaplenjena celokupna naklada «Borbe» in «Organizovanega radnika». Klerikalci na vsa ta preganjanja delavstva molče. Sedaj so klerikalci prijatelji vlade in sovražniki delavstva.

Naša skrinjica je

3.

v ljubljanski in mariborski oblasti.

V Ljubljani (mestu) je

2.

Volilni manevar. Enajst gospodov je v Beogradu izstopilo iz Samostojne demokratske stranke. So to samo neznani gospodje, katerih imena se dosedaj še niso slišala v politični javnosti. Svoj korak utemeljujejo beogradski gospodje s tem, da izstopajo iz SDS, ker je SDS preveč prečanska stranka in ker je preveč ostro kritizirala srbijanske metode v državni upravi. Klerikalno časopisje kuje sedaj političen kapital iz izstopa enajstorce iz SDS. Z velikimi črkami piše o «razsulu» SDS in namiguje, da se enaka akcija nezadovoljnih v SDS pripravlja tudi v Sloveniji. Za vsakega pametnega človeka je jasno, da 11 pristašev brez imena in brez političnega dela, na katerega se bi lahko sklicevali, ne more še povzročiti «razsula» v SDS. Nasprotno je SDS le čestitati, da se je rešila elementov, ki so samo srbijanci in prav nič Jugoslovani, in ki se upirajo kritiki nezdravih izrastkov v državni upravi. Otročji so klerikalci, če mislijo, da zboljšajo svoje zafurane pozicije v Sloveniji s tem, da prihajajo z vestmi o «razsulu» SDS. Preprozoren je kleri-

kalni volilni manevar in prezavedni so napredni volilci, da bi na take čenčarije kaj dali.

Komercijalizacija železnic. Ministrstvo za promet je izdelalo projekt uredbe o komercijalizaciji železnic. Po novem projektu vodi državne železnice upravni odbor, sestojč iz generalnega direktorja, njegovega pomočnika in petih direktorjev oblastnih direktij DŽ. Na ta upravni odbor bi bile prenešene glavne upravne kompetence ministra, kateremu ostane le nadzorstvo in odobritev nekaterih najvažnejših sklepov upravnega odbora. Knjigovodstvo in računsko služba se bosta vršila po trgovskih principih. Predpisi zakona o državnem računovodstvu ne veljajo za državne železnice, ukinja se preventivno pregledovanje računov po mestnih kontrolah. Generalnega direktorja postavlja kralj na predlog ministra saobračaja sporazumno z finančnim odborom in ministrskim ekonomskim komitetom. Vsi člani upravnega odbora so državni uslužbeni, ostalo osebje pa so nameščenci Uprave državnih železnic. Budžet se predlaga finančnemu odboru Narodne skupščine, ravno tako zaključni računi. Absolutorij pa daje upravnemu odboru minister saobračaja sam. Naknadni krediti se zahtevajo kakor do sedaj. Glavna kontrola ima pravo revidirati vse račune šele po zaključku budžetnega leta. Državne železnice so oproščene vseh taks, tako tudi transportnih davščin. **Osebje se izenačuje glede davkov drugim državnim uslužbencem.** Iz brutto dohodkov se morajo dotirati vsako leto razni amortizacijski fond, kakor za proge, za vozni park, za stavbe itd., končno tudi za pokritje eventualnih bilančnih deficitov. Iz fondov si more upravni odbor dovoliti posojila za prometne svrhe. **Od čistega dobička pripade 10 odstotkov osebju kot nagrada, 2 odstotka v korist penzijskega fonda osebja, ki naj se še ustanovi, ostanek pa pride v državno kaso. Penzijski fond naj bi upravljal odbor, v katerem bi bila samo ena tretjina zastopnikov osebja.**

Pogreb Sacca in Vanzettija. Dne 28. t. m. sta bili upepeljeni trupli Sacca in Vanzettija. Pogreba, ki je bil dolg osem milj, se je udeležilo nad 30.000 ljudi, na ulicah pa je bilo okoli 100.000 ljudi. Cerkvenih ceremonij ni bilo. Članica braniteljskega komiteja Sacca in Vanzettija miss Donovin je imela govor, v katerem je imenovala Sacca in Vanzettija žrtvi najbolj zagrizene plutokracije, kakršne svet od starega Rima naprej še ni videl.

Narodno-strokovna zveza.

Vsem podružnicam NSZ. Z ozirom na bližajočo jesen in zimo je tajništvo te dni razposlalo vsem podružnicam okrožnico in seznam predavanj, ki so v tej sezoni na razpolago. Vse podružnice naj razpravljajo o tej okrožnici na seji in naj potem napravljene sklepe sporočijo centrali. Opozarjamo tudi tem, potem, da bomo spoštivali vse želje le, če nam bodo sporočene do določenega termina, to pa radi razvrstitve predavanj in zasiguranja predavateljev. Več pove okrožnica.

SLOVENJGRADec. Ustanovitev nove podružnice. V Slovenjgradu se je v zadnjem času pričelo živahno gibanje za ustanovitev naše podružnice. Dne 6. avgusta se je vršil informativni sestanek, na katerem se je izvolil naslednji pripravljalni odbor: predsednik tov. Jakob Trbovšek, odborniki Franc Barl, Ignac Bricman, Ivan Štruc in Martin Šeliga. Po volitvah se bo vršil ustanovni občni zbor. Novi pripravljalni odbor toplo pozdravljamo in mu želimo obilo uspeha.

VEVČE. Podružnica Narodno strokovne zveze v Vevčah je imela v četrtek 25. avgusta svoj redni občni zbor v prostorih g. Kuharja v Vevčah. Občni zbor je vodil predsednik tov. Jakob Žulovec. Po poročilih dosedanjega odbora, ki so bila vsa odobrena, se je izvolil naslednji odbor: Na-

izrečno željo dosedanjega predsednika tov. Jakoba Žulovca, ki je od ustanovitve do danes uspešno vodil podružnico, se je izvolil nov predsednik, predsednik tov. Hugo Placer, podpredsednik Janko Rešek, tajnik Jakob Žulovec, blagajnik Vinko Lukec, odborniki Adolf Fink, Marija Hraštnik in Florjan Slovnik; namestniki Anton Sešek in Rudolf Vodnik, preglednika računov Jakob Lipah in Jože Mihelič. Po volitvah je poročal o različnih delavskih vprašanjih strokovni tajnik tov. Kravos, na kar so se obravnavala druga društvena vprašanja. Novi predsednik tov. Placer je zaključil lepo uspeli občni zbor s pozivom na delo za dobrobit slovenskega delavca. Delu čast in oblast!

Stavka lesnih delavcev v Splitu. V Splitu je izbruhnila stavka lesnih delavcev in opozarjamo zato lesne delavce, da ne iščejo dela v Splitu. Dokler vlada tam stavka je vsakdo, ki vzame delo, stavkokaz, zato ne hodite v Split.

Priporočajte in širite „Novo Pravdo“

Tedenske vesti.

* **Iz Vodnikove družbe.** Ker so vse knjige Vodnikove družbe že v tisku, vljudo prosimo še one gg. poverjenike, ki nam še niso sporočili vseh potrebnih podatkov ali pa poslali članarine, da to nemudoma store. Brez točnih podatkov ni možna točna odpošiljatev knjig.

* **Vestfalski Slovenci v Ljubljani.** Pred nekaj dnevi so s posebnim gorenjskim vlakom prispeli Slovenci iz Vestfalskega, nad 600 po številu. Sprejemu je prisostvovalo mnogo občins'va, ki je drage rojake ob prihodu iz tujine toplo pozdravljalo. Po pozdravnih nagovorih so v sprevedu z zastavami odkorakali v Union, kjer so bili pogosteni.

* **Zapisega novega celjskega župana.** Novozvoljeni mestni župan g. dr. Goričan in podžupan g. dr. Ogrizek sta prejšnji četrtek položila predpisano prisego v roke mariborskega velikega župana.

* **Osrednje društvo nižjih poštih in brzovajnih uslužbencev, krajevna skupina Celje,** bo priredilo 4. septembra t. l. ob 3. uri popoldne na Dečkovem trgu pred Narodnim domom veliko javno tombolo z mnogobrojnimi krasnimi dobitki, ki so že v izlozbi trgovine Josek na Glavnem trgu. Tombolske karte po 3 Din se dobe pri vseh pismonoših in v raznih trafikah.

* **Razpisano mesto občinskega tajnika.** Županstvo Sv. Krištof pri Laškem nam je poslalo naslednje: Razpisano je mesto občinskega tajnika do dne 15. septembra t. l. Pismene prošnje je nasloviti na naslov: Jos. Sluga, župan pri Sv. Krištofu, pošta Rimske Toplice.

* **Strašna toča v št. Rupertu na Dolenjskem.** V št. Rupertu na Dolenjskem je padala v četrtek 25. avgusta dopoldne kakor orehi debela toča, ki je pokončala bližnje in daljne vinske gorice ter uničila ves trud na lepem šentruperskem polju. Bujno cvetoča ajda je izpremenjena v rjavo strnišče in vinogradi so že od daleč videti kakor pogorišča. Prebivalstvo je jokalo nad strašnim opustošenjem. Povešenih glav žalostno zre v težko prihodnost, ker mnogi ne bodo mogli preživljati sebe in svoje družine, večina pa se bo obremenila z novimi dolgovi. V višjih legah je toča letos že tretja. Pri mnogih malih vinogradnikih in kočarjih je lakota neizogibna. Pomoč težko prizadetemu prebivalstvu je nunjo potrebna.

* **Smrt rojaka v tujini.** Pišejo nam: Utonil je v Kanadi meseca julija 23letni Jakob Stariha iz Sel pri Sv. Duhu blizu Semiča. Baje so njegovo smrt zakrivali 3 moški iz zlobe. Pokojnik je bil pošten in značajan fant. Lahka mu bodi tuja zemlja! Preostalim naše sožalje!

* **Strašna smrtna nesreča v Ljubljani.** Pri Ranzingerjevem skladišču na ljubljanskem glavnem kolodvoru se je zgodila te dni strašna smrtna nesreča. Uslužbenca petrolejske tvrdke «Angelo» sta napolnila iz cisterne tank, ki tehta približno 5000 kg. Voznik France Toman je po napolnitvi tanka pognal konje in vozil proti glavnemu kolodvoru, kjer mu je spodrsnilo, da je padel pod voz tako nesrečno, da mu je šlo prednje kolo prav čez glavo. Bil je strašen prizor. Kolo je Tomanu prerezalo polovico glave, da je bil takoj mrtev. Ponesrečeni Toman je bil star 41 let in doma iz Gornje Ponikve pri Celju. Bil je vesten in marljiv delavec.

* **Samomor v ljubljanski elektrarni.** Te dni dopoldne je monter mestne elektrarne g. Krištof prišel v podstrežje mestne elektrarne v Slomškovi ulici ter našel tam obešenega svojega tovariša pomožnega monterja Egidija G. Prerezal je takoj vrv in obvestil ostale delavce o dogodku. Poklicali so nato mestnega fizika dr. Rusa, ki je skušal obešenca obuditi z umetnim dihanjem, a bilo je že prepozno. Egidij G. je bil star 26 let in oženjen ter je stanoval v Rožni dolini. Vzrok samomora je neznan.

* **Imprimée en Italie.** Nedavno je neki dnevnik opozarjal naše gospodinje, naj ne kupujejo italijanske «salse di pomodoro» ali po naše paradižnikove konzerve. Tako je prav. Če ne gre drugače, začnimo z gospodarskim bojem. Jaz opozarjam še na nekaj. Pred dnevi sem stopil v Šelenburgovi ulici v neko papirno trgovino s prijateljem Srbom. Hotel si je nakupiti razglednice naše slovenske prestolice, ki je ni mogel prehvaliti. Postregli so mu s sicer lepimi razglednicami, ki so pa na začudenje naš obeh imele na naslovni strani ta odznak «Imprimée en Italie» pod tem pa «Printed in Italy». Tedaj znak, da nam Italija izdeluje te razglednice. Srb mi je doslovno rekel sledeče: «Kako možete ovako što trpeti. Od najljubšega vašeg neprijatelja, vi uzimate robu, ma da bi mogli to kod vas samih i sa manjim troškom izradjivati.» Mene je bilo sram. Kart nisva vzela. Tako napravite vsi. Italija naj obdrži svoje blago zase.

* **Rop v poštne vozu kočevskega vlaka.** Prejšnji četrtek zvečer se je v poštne vozu dolenjskega vlaka izvršil rop skoro na enak način kakor lani 10. februarja med Predosljami in Grosupljem, ko je vozil pošto poštni poduradnik g. Kalan. Sedaj je spremljal poštni voz poduradnik Franc Bratož. Po njegovem pripovedovanju se je napad izvršil v tuneiu pred Skofljico, kjer je prišel v poštni voz neznan razbojnik, ki ga je udaril po glavi, pobil na tla, mu prevezal usta z robcem in mu vrgel poštno vrečo črez glavo. Nato mu je zvezal še roke in noge, v kakršnem stanju sta ga našla, ko je prispel vlak v Ljubljano, poštna uslužbenca Pavel Martinšek in Jože Žnideršič. Bratož je bil takoj zaslišan in se je vršila preiskava tudi v Bratoževi hiši na Vodovodni cesti. Kdo je razbojnik in kako je prišel v vlak, je zanekrat še nerazrešena uganka. Glede lanskega napada omenjamo, da je poštno vrečico, izvirajočo iz napada na g. Kalana, našel na neki njivi pri Ponovi vasi 26letni Jakob Žitnik iz Ponove vasi. V vrečici je bilo za okoli 1250 dinarjev papirnatega drobiža po 25 par in kakih 20 dvodinarskih novcev. Poleg vrečice je našel Žitnik še dežni plašč in sivo športno čepico. Denar si je prilastil Jakob Žitnik, a plašč njegov polbrat Anton Pritekel. Oba sta bila na ovadbo Žitnikove polsestre Marije pred sodiščem kaznovana, in sicer Žitnik na pet, a Pritekel na tri dni zopora. Zagovarjati se je morala tudi Žitnikova polsestra, ki pa je bila oproščena.

* **Jesenice.** Iz dnevnega časopisja smo zvedeli, da se je v železarni Zenica zgodila nesreča z granato in zahtevala več človeških žrtev. V povojnem času prihaja tudi v našo tovarno staro železo z raznih front in nič redkega ni, da najdemo med materialom granate, ki še niso bile izpraznjene. Ravnateljstvo tovarne je priznalo, da dobi oni delavec, ki najde med starim železom eksplozivno granato, posebno nagrado. Več pri-

merov pa je znanih, da je delavec dobil več takih granat, ni mu pa bila zato priznana nobena nagrada. Naravno je, da se zaradi tega pri nakladanju in razkladanju železa ne polaga toliko pažnje granatam kot bi se sicer, če bi se redno plačevali nagrade. Velika nevarnost nastaja sedaj za delavce pri pečeh, ker je možnost, da pride v ogenj granata, ki eksplodira. Tudi velika materialna škoda bi bila neizogibna. Apeliramo na ravnateljstvo KID, da nagrade podvoji, ne pa da jih ukinja. — V nedeljo 4. t. m. ob pol 5. uri se vrši negometna tekma med sportnim klubom iz Beljaka in «Bratstvom» na Jesenicah, in sicer na igrišču pod tovarno na Savi. Vabimo k številni udeležbi. — V nedeljo 28. avgusta se je vršil pri nas dobro obiskan volilni shod SDS in NSS. Na shodu so poročali gg. dr. Kramer, tovariš Rupnik in Globočnik. Vsi govori so bili sprejeti z živahnim zanimanjem in odobravanjem. Shodu je predsedoval g. dr. Kogoj. — V istem času se je vršil shod SSJ, ki je bil zelo slabo obiskan. Na shodu je govoril g. Koren.

* **Zblaznela je.** Družina posestnika D. iz Košce v občini Polšnik je 24. avgusta t. l. sušila otavo. Pomagalat je pri delu tudi hčerka Lojzka, ki je naenkrat zblaznela in z grabljami v rokah zbežala v gozd. Oče in brat sta jo privedla domov, kjer je revica vso noč pela, vriskala in molila. Drugi dan so jo prepeljali v ljubljansko bolnico, kjer pa so jo spričo pomanjkanja prostora vrnili nazaj.

* **Zagoneten umor.** Pri Sv. Lovrencu na Pohorju se je zgodil te dni zagoneten zločin. Kočarica Marija Javornikova je odšla 26. avgusta popoldne v št. Lovrenc nakupovat ter se je vračala proti večeru iz št. Lovrenca proti domu. Nekako pol ure hoda od njenega stanovanja, so jo videli pastirji iti po cesti proti domu. Ker pa se ni vrnila na dom, jo je šel njen mož drugo jutro iskati ter jo našel v gozdu mrtvo. Umorjena je imela na čelu rano od strela lovske puške.

* **Strela razbijala po hiši, a se izognila ljudi.** Te dni opoldne je nastal silen naliv nad Ljubljano in okolico, ki je po drevoredih napravil precejšnjo škodo, kajti sklestil je mnogo vej s kostonjev in drugih drevcev. Naliv je trajal približno pol ure. Med nalivom je močno grmelno in treskalo. Kmalu po 12. uri je prebivalce v Udmatu prestrašil silen pok, kateremu je sledilo splošno razburjenje. Začuli so se obupni kliči: «Gori! Gori!» Strela je udarila v hišo gosp. Frana Ogrina, vrgla s strehe vso opeko, nato je prodrla strop v shrambo in tam divjala dalje v dveh sobah, ki ju je deloma osmodila. Tudi pohištvo je močno poškodovano. V usodnem trenutku je gospa Amalija Ogrinova kuhala kosilo v kuhinji. Stala je pri štedilniku. Njen sinček, trinpolletni Dušan, se je igral na tleh v bližini kuhinjskih vrat, ki so bila zaprta. Pritisk strele na kuhinjska vrata pa je bil tako močan, da jih je naravnost pri kraju preklal in vrgel proti gospodinji in dečku. Oba je pritisk vrgel na tla in ga. Amalija je trenutno

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani

prodaja po najugodnejših cenah in samo na debelo

PREMOG,

domači in inozemski, za domačo kurjavo in industrijske svrhe

KOKS,

livarniški, plavžarski in plinski

**KOVAŠKI
PREMOG**

vseh vrst

BRIKETE.

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 15/I.

oglušila ter ni ničesar čutila. Ko je čez nekaj minut prišla k sebi, je začula glasek svojega sinčka: «Mamica! Mamica!» Ozrla se je ter zagledala svojega sinčka na tleh pod vrati. Prijela ga je in zbežala na vrt, klicajoča: «Gori! Gori!» Požar k sreči ni nastal, pač pa so se nekoliko ožgala vrata in podboji, kar so pa kmalu pogasili. Strela je bila tako učinkovita, da je med drugim pokvarila vodovod in vodovodno pipo deloma stopila. Popokale so vse okenske šipe. Nekoliko sta bili poškodovani tudi sosedni hiši, Vrantova in Taborskega. G. Fr. Ogrin je bil v trenutku, ko je udarila strela, odsoten. Sreča vsem je, da strela ni zahtevala tudi človeških žrtev.

* **Nevaren vlomilec pod ključem.** Te dni so privedli v zaporé novomeškega okrožnega sodišča 24letnega Josipa Ribiča, po poklicu brivskega pomočnika, doma iz Kočevske Reke. Kljub svoji mladosti je zagrešil Ribič celo vrsto tatvin in vlovov, o katerih prihajajo sedaj, ko je zaprt, skoro dnevno nove prijave. Izmed večjih vlovov, ki jih ima Ribič na vesti, sta bila zlasti pretkano izvedena dva vloma v Grčaricah, oba isto noč in v istem kraju. Drzno je bil zasnovan osebno vlom v poštni urad v Ortneku. Sreča pa vlomilec ni bila mila, ker so ga prepodili. Vse tatvine in vlome je izvrševal večinoma sam. Večkrat so mu pomagali pajdaši, katerih pa noče izdati. Orožniki so ga aretirali že lansko leto in ga zaprli v Kočevju. Posrečilo pa se mu je pobegniti iz zaporov. Ko je zaslutil, da mu postajajo tla na Dolenskem prevročja, je krenil na Štajersko. Ribič v zaporu vse taji, toda dokazov o njegovi krivdi je vedno več.

* **Poneverba pri podružnici Merkantilne banke v Ribnici.** Pred dobrim tednom je prišel na novomeško okrožno sodišče mlad mož in nervozno povprašal po državnem pravdniku. Kmalu se je raznesla vest, da se je neznanec predstavil kot bančni uradnik pri podružnici kočevske Merkantilne banke v Ribnici. Obtožil se je, da je poneveril tekom enega leta 167.000 Din bančnega denarja. Sprva je jemal denar na račun svoje plače. Končno mu niso več zadostovali predujmi, zato se je vrgel na špekulacijo s francoskimi franki, da bi na ta način zaslužil denar. Špekulacije se niso obnesle, zmerom pogosteje je moral segati v bančno blagajno po denar. Do zadnjega je upal, da se mu bo posrečilo rešiti se iz obupnega položaja in povrniti denar. Slednjič je moral spredeti, da je ves njegov trud zaman. Po skrajno obupnem premišljevanju se je odločil napraviti konec svojim duševnim mukam in se je sam javil sodišču.

* **Dve nesreči v Bosni.** Iz Drvarja nam pišejo: Te dni se je pripetila v rudniku Adria-Bauksit v Drvarju težka nesreča, ki je zahtevala kar tri žrtve. Štirje rudarji so bili zapostveni v rovu blizu nekega rezervoarja, v katerem se je iztekala voda iz rudnika. Nenadoma so stene rezervoarja od nekega sunka počile in voda je s strahovito silo vrdla rov ter zasula tri rudarje, dočim se je eden rešil brez zlih posledic. Ponesrečence so čez nekaj ur potegnili mrtve iz rudnika. — Potniški vlak, ki odhaja ob pol sedmih zvečer iz Drvarja v Knin, je med postajama Hrnjadi in Vagani zadela nesreča. Lokomotiva je skočila s tira in se prevalila kakšne štiri metre po kamenju pod progo, kjer je obstala obrnjena s kolesi navzgor. Pri reševanju so potegnili kurjača izpod lokomotive z lažjimi poškodbami, a strojevodja je ležal pod lokomotivo pet ur. Vsak poskus rešiti ga, je bil brezuspešen, dokler ni prišla pomoč iz Drvarja in so prepilili potrebna mesta lokomotive. Tako so dobili težko ranjenega strojevodjo na prostó. Oba ranjenca so prepeljali v šibeniško bolnico. Sreča je bila, da je le nekaj vagonov samo skočilo s tira in obstalo na železniških pragih, zaradi česar ni bilo med potniki večje katastrofe.

Dopisi.

ZAGORJE OB SAVI. Kakor vsako leto običajno, priredi tudi letos Sokolsko društvo Zagorje ob Savi svojo bogato javno tombolo. Vabimo, da pridno kupujete tablice, ki se prodajajo samo po 2 Din v vseh naslednjih trgovinah: R. Ahčan, S. Kušar, L. Mrnuh in M. Pole. Tombola se vrši **2. oktobra 1927. na vrtu Sokolskega doma.** Obilo sreče želi vsakomur Sokolsko društvo Zagorje ob Savi.

MEDVODE. Pred kratkim so naši preljubi klerikaleci napravili veliko parado klerikalnega delavstva in marijinih devic. Ker so znali, da svojih ljudi ne spravijo veliko skupaj, so se v reklamne svrhe poslužili godbe in zunanjih govornikov, med njimi znanega pisatelja Finžgarja, ki je svoj čas tu župnikoval in bil splošno priljubljen. Take parade združene z volilno agitacijo so pri vsakih volitvah na dnevnem redu. Iz radovednosti nas je bilo več kot polovico vseh navzočih, pa smo bili razočarani. Refren vsega je

bil: državo, narod, oblastno skupščino, parlament itd. vodijo lahko edino le krščanski ljudje, ki so pri nas najti samo v vrstah SLS. In te ljudi je treba postaviti na čelo, te ljudi voliti. Očitno se je videlo, da par gospodom niso šle besede iz srca, a jih je v to vrsto propagande prisilila višja komanda. No, pri nas ni taka parada nič koristila, ostanemo kar smo bili. Napredni delavci, volimo napredno. Z nami bodo volili tudi krščanski socialisti, ker so bili z bivšim ministrom za socialno politiko nezadovoljni. Vsi krščanski socialisti so sklenili podpirati Združeno slovensko gospodarsko listo, ki je edino prava zastopnica delovnega ljudstva. Na njej so bolj krščanski ljudje kot oni na listi SLS.

SENOVO. Združena slovenska gospodarska lista priredi javen volilni shod na Senovem dne 4. septembra t. l. ob 4. uri popoldne na vrtu g. Senice, v slučaju slabega vremena v notranjih prostorih. Na shodu poročajo govorniki te liste. Vabimo vse napredne volilce tega okraja na ta shod.

Pogovor o tem in onem.

× **Vrh gore razstrelili.** Te dni so razstrelili vrh gore Sera San Quirico v Italiji. To je bila izredno strma skalnata gora, ki je ovirala ves promet med dvema dolinama. Inženjerji so jo dolgo časa ogledovali od vseh strani in študirali, kod bi se dala izpeljati cesta, nazadnje pa so prišli do prepričanja, da bo treba vrh odstraniti in da se bo na ta način dobilo dovolj prostora za cesto. Načrti so bili kmalu izdelani in pričeli so z delom. Najprej so skopali pod hribom globoke predore in jih napolnili z razstrelivom. Nič manj kakor štiri tone dinamita so položili pod skale in predore ter nato zopet zazidali. Užigalne vrvice so zvezali z električno strujo in tako je bilo vse pripravljeno. Oblastva so objavila dan in uro, ko bo zletela gora v zrak, da se prebivalstvo očuva nesreče. Točno ob določenem uri je inženjer pritisnil na električni gumb. Vrh gore se je zamajal in razpočil, sledila je strahovita detonacija, ogromne skale so se odkrušile in z velikanskim ropotom skotalile v dolino. Vrh gore je zajel velik oblak prahu. Ko se je prah čez dobre pol ure polegel, je nudila gora popolnoma spremenjeno lice. Ostrega vrha ni bilo, namesto njega je nastala prostrana planota. Izračunali so, da je bilo na ta način odstranjenih 400.000 ton kamenja.

× **Najhitrejši živi stvor na svetu.** Neki angleški učenjak je proučeval letalsko zmožnost neke južnoameriške muhe, imenovane cephonemya. Učenjak nazivlje to muho najhitrejši živi stvor na zemlji, kajti ona preleti v eni uri 1230 km, torej nekako 350 m v sekundi. Z ogromno silo se pomika ta muha tako hitro, da ima gledalec vtis, da je videl le brezkončno črto. Ako bi bil človek zmožen napraviti letalo, ki bi imelo enako brzino, potem bi se potrojil dosedanji rekord, ki znaša 460 km na uro.

× **Kako sodijo v Ameriki.** Pisali smo že zadnjič, da se je v Zedinjenih državah izvršila smrtna kazen nad italijanskima delavcema Saccom in Vanzettijem, ki sta bila po krivici obsojena na smrt. Vse dokazovanje njune nedolžnosti ni pomagalo nič. Kričeč primer ameriške sodne malomarnosti pokazuje tudi zadeva Črnogorca Petroviča, ki je po nedolžnem predsedel nad 20 let v ječi. Vuk Petrovič je bil leta 1907. prijet zaradi suma umora ribiča Jaconija na Alaski Čeprav ni bilo zadostnih dokazov o njegovi krivdi, je bil obsojen na dosmrtno ječo. Petrovič je protestiral proti temu, da se smrtna kazen spremeni v dosmrtno ječo, in je zahteval, naj ga usmrtijo, čeprav je nedolžen. Njegov zagovornik je zahteval obnovitev razprave, katero je sodišče res odredilo. Ta revizija pa se je vlekla polnih 20 let, katere je Črnogorec predsedel v ječi. Sedaj, po 20 letih, je sodišče prišlo do prepričanja, da je Petrovič nedolžen in ga je oprostilo nadaljnje kazni.

× **Štrašna žaloigra na morju.** O pretresljivem dogodku, ki se je odigral na morju, poročajo švedski listi. Švedski potniški parnik «Trygabe», ki so ga že dlje časa pogrešali, je v finskem zalivu zadel na sipino in se potopil. Kapitan, mornarji in dva potnika so se rešili na rešilni čoln, katerega pa je vihar več dni premetaval po morju. Brodolomci so trpeli strašno žejo in lakoto, kajti bili so brez vode in živeža. Oba potnika sta zblaznela in sta vpričo mornarjev skočila v morje. Dva dni kasneje so zblazneli še trije mornarji in trojico je doletela ista usoda kakor oba potnika. Končno je zblaznel tudi kapetan, nakar so ga mornarji vrgli v morje. Neki finski parnik je končno naletel na čoln; od petih mož pa je bil samo eden živ. Prepeljali so ga v bolnico, kjer se bori s smrtjo.

★ LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA ★

Delniška glavnica
Din 50,000.000 —

Rezervni zaklad ca.
Din 10,000.000 —

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska c.

PODRUŽNICE:
Brezice Kranj Novo mesto Slovenj-
Čelje Logatec Prevalje gradec
Črnomelj Maribor Ptuj Split
Gorica Metković Rakek Trst
Novi Sad Sarajevo

Brzjavni naslov:

Banka Ljubljana

Telefon številka: 26,
413, 502, 503, 504

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

Neznanec je bil Bill, ki je imel po dobljenem nalogu opazovati hišo pustolovca Alfreda ter je ob tej priliki tudi takoj opazil iz hiše došlo Lizo Evans, ki jo je že poznal na podlagi prejšnjih poizvedovanj. Za deklico je sedaj Bill usmeril svoje korake.

«Gospodična Evans,» nagovori Bill deklico z resnim glasom ter sede poleg nje, «kaj vas je dovedl do tega obupnega koraka?»

Liza vprašujoče štrli v neznanca. Ali jo morda pozna? Vsaj ne spominja se, da bi bila kdaj že videla moža, ki sedi sedaj poleg nje.

«Ali niste prav nič pomislili, da imate mater, da ste njen edini otrok?» nadaljuje Bill mirno. «Ali res hočete, da tudi vaša mati predčasno umre?»

Liza se komaj drži pokonci. Obup, sram in pa tudi kes, ki jo je sedaj navdal, so ji vzeli skoro vse telesne moči.

«Jaz ne morem več živeti,» zastoče obupno, «sem onečlašena, osramočena, nikdar več ne morem pogledati še kakemu človeku v oči.»

«Vi morate živeti za radi svoje matere. To je vaša otroška dolžnost, katere ne smete oskruniti.»

Sedaj oblije ubogo nesrečno deklico potok solza, toda te solze ji olajšajo duševne boli. Bill sedi mirno poleg nje, čakajoč, da se nesrečna deklica izjoče. Šele, ko vidi, da je njena bol nekoliko popustila, se znova obrne k napol nezavestni deklici.

«Kaj se vam je pripetilo v hiši bančnika Bella, da ste si hoteli končati življenje?»

Liza vedno bolj začudeno gleda zagonetnega tujca. Ali je mož res vsegaveden?

«Morem si misliti, gospodična, zakaj ste tako osupli, meni Bill dobrodušno. «No, pa saj vas nočem dolgo mučiti, zato vam kar sedaj že povem, da mi je prav vse znano, kar je bilo med vami in Alfredom — mislim namreč prejšnje doživljanje.»

Purpurna rdečica zalije njena bleda lica.

«Vi veste,» reče deklica tiho mrmraje, «oh moj Bog, — vi veste —»

«Vse, vse, gospodična, je tega ne, kar se je danes pripetilo v bankirjevi hiši. Ali mi hočete čisto natančno povedati, kaj se je tamkaj zgodilo?»

Liza nekaj časa omahuje. Še enkrat se površno ozre v drzen obraz zagonetnega neznanca. Potem pa se zdi, da se je odločila.

«Da, hočem vam povedati,» odvrne zamolklo. «Če že poznate mojo usodo, naj vam tudi današnji dogodek ne ostane prikrit.»

Še enkrat ji zastane beseda, toda le za trenutek.

«Po naključju sem zvedela za ime lopova. In nato sem se podala k njemu, da naj svojo obljubo izpolni, da naj mi kot svoji soprog vrne zopet čast.»

Bill napeto prisluškuje.

«On je naravno vašo zahtevo odbil?» prekine Bill deklico.

«Da, to sem tudi pričakovala, in zato sem tudi vzela s seboj orožje. Hotela sem ga usmrtiti, če ne izpolni svoje obljube.»

«Ah!» meni Bill z zateglim glasom. «In kaj se je zgodilo sedaj?»

Liza se zviija pod težo boja, ki divja v njenem srcu. «Z bičem mi je izbil orožje iz roke,» spravi Liza s težavo iz sebe. «Potem me je pretepal, dokler — se nisem zgrudila na tla. Oh, ta sramota, to zasmevanje!»

«Čakaj, dečko!» šepče Bill neslišno. «To je bila tvoja zadnja lopovščina, sedaj pride obračun!»

Bill se obrne k Lizi, ki je znova vsa zasolzena milo plakala.

«Lopov je že mnogo deklic zapeljal,» reče previdarno, «vi niste bili njegova prva žrtev. Toda vi in vaše sotrpinke boste maščevane. Prav pogumno ste ravnali, da ste z orožjem v roki hoteli prisiliti nesramnega lopova, da izpolni dano vam obljubo. Toda vi ste pač le slabotna deklica, in tako je bilo za strahopetca pravcata igrača, da ste mu v boju podlegli.»

Liza nič ne odgovori.

«Sedaj bodo vzeli to zadevo v roke možje,» nadaljuje Bill resno, «možje, ki se ničesar ne boje, in ki bodo lopova privedli k zasluženi kazni.»

Mlada deklica pozorno posluša.

«Kaj nameravate storiti?»

«To prepustite le nam, gospodična Evans. Sedaj vas spremim do doma, vi mi morate pa obljubiti, da ne boste več imeli samomorilnih namenov.»

Ona mu to rade volje obljubi ter se dvigne za odhod. Dozdevno gre docela brezbrizno z neznanecem, ki je s svojimi mirnimi besedami docela pridobil njeno zaupanje. Medpotoma mu je brez obotavljanja odgovorila še na nekaj vprašanj. V svoje nemalo začudenje more ugotoviti, da je zagonetnemu tujcu v resnici znano vse njeno prejšnje življenje. Čudno! Seveda si pa še ne upa naravnost gledati v njegov drzen obraz, vendar pa jo navdaja vedno večje zaupanje do njega, da si tega nikakor ne more razlagati.

Dalje, vedno dalje ju pelje pot, slednjič vendarle dospeta v Chelzejo. Bila je precej pozna ura.

«Ah, kaj bo neki mati rekla,» vzdihne Liza, «povsod me bo iskala. Saj sem že od jutra z doma. Moj Bog, kaj naj ji le rečem?»

Bill je dozdevno pričakoval to vprašanje.

«Odgovor vam povem jaz, gospodična Evans. Recite svoji materi, da čujeje nad vam nepoznani varuh. In recite ji tudi, da smatrajo ti za najbolj primerno, da odidete s svojo materjo za vedno iz Londona.»

«Oditi iz Londona?» vpraša deklica začudeno.

«Da, gospodična Evans, to je sklenjena stvar. In vaša prijateljica Ema Wilms je že odgovorila na pismo mojega gospodarja; tudi vi naj odidete v majhno mestoce, kjer že biva vaša prijateljica s svojim priletnim očetom. Tamkaj najdete nov dom ter predvsem najlaže pozabite na vse, kar ste do sedaj doživeli.»

Lizi se vrti v glavi.

«In da vam ne bo primanjkovalo sredstev za življenje,» nadaljuje Bill, «za to bo že skrbel moj gospodar. On je navajen, da uredi vsako stvar do podrobnosti, in tako pričakujte že jutri natančnejših navodil.»

Uboga Liza krčevito plaka.

«Kdo je tisti plemeniti gospod, da se mu na kolnih zahvalim,» vzklikne slednjič deklica. «Oh, gospod, povejte, kdo ste? Povejte mi vendar svoje ime!»

Bill odmaje z glavo.

«Ne, gospodična Evans. Pomoč vam hočemo nuditi, toda moj gospodar ne zahteva nobene zahvale. In za njegovo ime tudi ne smete zvedeti, tudi ga ne boste nikdar videli. Kar stori moj gospodar, stori vse brez vsake samopašnosti. Lepša bodočnost, ki vas čaka, je plačilo za vaše trpljenje in srčne muke.»

«Ime, ime!» vzklikne Liza znova.

Bill pokaže z roko na majhno hišico.

«Tamkaj je vaše stanovanje, gospodična Evans, in med vrati stoji vaša mati, ki se s strahom ozira okrog, odkod se ji vrne domnevno izgubljeni otrok. Zdravstvijte, gospodična, prepričan sem, da ne boste napravili nobene neumnosti več, saj bomo mi maščevali pustolovca. Lahko noč!»

Liza mu hoče seči v roko. Toda Bill se že s hitrimi koraki odstrani.

«Liza, Liza!» odmeva medtem že glas iz hiše. Glas veselja, saj vidi mati, da hiti sedaj k njej njena ljubljena hčerka.

Lepa gospodična, ali smem biti tako prost?

Alfred Bell ni ta dan, ko je prišla k njemu nesrečna Liza, prestopil praga hiše. Podli strahopetec, kajpak, dobro ve, da je varana delkica zopet utaknila samokres v žep, ter se seveda boji, da ga znova zavratno napade. Radi tega je večkrat poslal svojega slugo na cesto, da pogleda, če je kje v bližini Liza.

Toda njegova bojazen se je počasi polegla, kajti Lize ni bilo nikjer videti. Zato je bil uverjen, da je deklico z udarci tako ugnal, da je za vedno opustila svoje maščevalne načrte.

Naslednjega dne dopoldne se bankir prav dobro razpoložen napoti iz stanovanja po stopnicah navzdol, polglasno prepevajoč veselo pesmico. Za vsak slučaj

je vtaknil v žep nabasan samokres. Kajti vsekakor je še mogoče, da ga kateri dekličinih znancev pozove na odgovor. Iz tega razloga je začetkoma tudi počasi šel po dokaj obljubeni cesti, tu pa tam je celo obstal ter se strahoma oziral okrog sebe. Vendar pa ni mogel ničesar odkriti, kar bi ga navdalo s strahom.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Jecljavka.

Kunigunda, ki je močno jecljala, je prišla v lekarno, da bi kupila hiper-mangan.

«Kaj želite, gospodična?» jo je prijazno pobaral lekarnar.

«Hip-hip-hip-» je jecljala nesrečnica.

«Hura,» je hitro dopolnil šegavi lekarnar.

Otročja iznajdljivost.

«Mamica, povejte mi vendar, odkod pridejo otroci na svet,» je poizvedoval sedemletni Nacek.

«Ali je res, da padejo iz neba?»

«Seveda je res, Nacek. Bogec jim odpre nebeška vrata ter jih pošlje v življenje,» mu je potrdila mamica.

«Kaj pa, če se kdo ubije? Naš Vinko se je pri padcu udaril.»

«Kam se je udaril?»

«Na noge. Zato pa hodi, kot bi jezdil na sodu.»

Pred izložbo klobas.

Paglavec stoji pred izložbo mesa in klobas ter neusmiljeno žvižga.

Mesar: «Kaj razsajaš baš pred mojo hišo?»

Paglavec: «Psa sem izgubil.»

Mesar: «Že mogoče, a jaz ti ga nisem vzela.»

Paglavec: «Ne vem. Kadar zažvižgam, se vselej začnejo klobase gugati...»

Je že zletel.

Jaka je imel to telesno napako, da je silno jecljal. Nekoč sta šla z Mihom na sprehod in je Jaka zapazil lepo pisanega ptiča vodomeca:

«G-g-lej t-t-ti-ti.»

Miha: «Je že zletel.»

Jasen odgovor.

Sinko: «Atek, kaj pa je prav za prav pesnik?»

Ože: «Pesnik? No, to je človek, ki piše, ker se dolgočasijo, in ki se dolgočasijo, ker piše. In če to, kar on piše, berejo drugi, se tudi ti dolgočasijo. To vse skupaj pa se imenuje štivo...»

V pisarni.

Gospod Ošpičen: «Ali ste že odgovorili na pismo tvrde Nabasan & Nemanič?»

«Oprostite g. ravnatelj, nato sem pa popolnoma pozabil.»

«Nezaslišano! Če ste tak osel, da vse pozabite, delajte tako kakor jaz in si sproti vse zapišite!»

Potreba.

Šviga: «Vi ste do glave zadolženi, pa imate kljub temu služabnika.»

Švaga: «Kdo pa naj sicer meče upnike preko praga!»

Starši, varuhi, gospodinje!

Preskrbite otrokom, solarjem in dijakom ter dijakinjam najmočnejše, lepo ročno izdelane

„DOKO“ čevlje.

Da olajšamo staršem skrb in nakup čevljev, bomo več 100 parov čevljev prodali po lastni režijski ceni ter dali vsakemu desetemu kupcu 1 par čevljev zastoj.

Trgovina „DOKO“ (Iv. Carman)
Prešernova ulica št. 9, dvorišče.